

Оғзида «мусулмонман» дейдиганларга...

19:00 / 23.08.2023 1961

Аллоҳ таоло Ўзининг Каломида шундай марҳамат қилади:

وَسَوْفَ الْقِيَمَةِ يَوْمِ إِلَى وَالْبَعْضَاءِ الْعِدَاؤِ بَيْنَهُمْ فَأَغْرَيْنَا بِيَهُ دُكْرُوا وَمَا حَظًّا فَسَوُوا مِيثَقَهُمْ أَحَدْنَا نَصْرِي إِنَّا قَالُوا الَّذِينَ وَمِنْ

يَصْنَعُونَ كَانُوا بِمَا اللَّهُ يَنْبِئُهُمْ ﴿١٤﴾

«Ва «Биз насоролармиз», деганлардан ҳам аҳду паймонларини олдик. Бас, улар ўзларига эслатилган нарсалардан кўп улушни унутдилар. Биз улар орасида адоват ва нафратни қиёмат кунигача қўзғатдик. Аллоҳ албатта уларга қилмишлари ҳақида хабар берадир» (Моида сураси, 14-оят).

«Насоролар» деганда масиҳий динидаги кишиларни, яъни Ийсо алайҳиссаломга эргашганларни тушунамиз. Баъзи уламоларнинг

таъкидлашларича, Ийсо алайҳиссаломга биринчи эргашганлар Носиро номли қишлоқ аҳолиси экан. Шунинг учун ҳам уларга «насоролар» деб ном берилган. Бошқа бир талқинларга кўра, Ийсо алайҳиссалом: «Ким менга нусрат (ёрдам) беради?» – деганларида, «Биз», деб чиққан эканлар. Шунинг учун улар «насоро» номини олганлар.

Ояти каримада:

«Ва «Биз насоролармиз», деганлардан ҳам аҳду паймонларини олдик», – дейилмоқда.

Ушбу жумланинг ўзидан бир неча мулоҳаза чиқарсак бўлади. Аввало, «Биз насоролармиз», деганлар» дейишдан англашиладики, улар оғизларида насороликни даъво қиладилар-у, ўзлари асли насоро эмаслар. Оғиздаги гап амалда тасдиқланмагунча, ундай даъвони ҳеч ким эътироф этмайди (оғзида «мусулмонман» дейдиганлар ҳам шу сирага кирадилар).

Қолаверса, Аллоҳ таоло бу диндагилардан аҳднома олганлигини биламиз. Самовий динларнинг асли бир бўлгандан кейин, уларга бўлган муносабат ҳам бир хил бўлиши табиий ҳолдир. Оятда насоролардан олинган аҳднома тафсилотлари келтирилмасдан, бир йўла натижа зикр этиляпти. Сўзнинг кетиши шу мақомда. Аллоҳ таолога аҳд берган насоролар ҳам яҳудийлар каби, аҳдга вафо қилмадилар. Яҳудийларга ўхшаб:

«Бас, улар ўзларига эслатилган нарсалардан кўп улушни унутдилар».

Бунинг оқибатида кетма-кет ноқулайликлар келиб чиқаверди. Аҳдномани унутганликлари натижасида:

«Биз улар орасида адоват ва нафратни қиёмат кунигача қўзғатдик».

Насороларнинг ўзаро адоватлари ҳаммага маълум. Уларнинг ўзаро олиб борган диний-мазҳабий урушлари оқибатида қонлар дарё бўлиб оққани тарихда машҳур. Бу душманлик ва бир-бирини ёмон кўриш ҳозиргача давом этиб келмоқда. Ушбу ояти кариманинг тасдиғи ўлароқ, у душманлик қиёмат кунигача давом этишида ҳам шубҳа йўқ. Қиёмат куни эса:

«Аллоҳ албатта уларга қилмишлари ҳақида хабар берадир».

Яҳудий ва насороларнинг Аллоҳга берган аҳдномаларига нисбатан ўзларини қандай тутганлари баён қилиб берилганидан сўнг, энди уларга қўшма хитоб қилинади:

قَدْ كَثِيرٍ عَنِ وَيَعْفُوا أَلَكْتَابِ مِنَ نُحُوفٍ كُنْتُمْ مِمَّا كَثِيرًا لَكُمْ يُبَيِّنُ رَسُولُنَا جَاءَكُمْ قَدْ أَلَكْتَابِ يَتَأَهَّلَ

﴿١٥﴾ مُبَيِّنٌ وَكَيْتَابٌ نُورٌ أَلَلَّهِ مِنْ جَاءَكُمْ

«Эй аҳли китоблар! Батаҳқиқ, Расулимиз сизларга китобдан беркитиб юрган кўпгина нарсаларингизни ўзингизга баён қилиб, кўпини афв қилувчи бўлиб келди. Батаҳқиқ, сизларга Аллоҳдан нур ва очиқ-ойдин Китоб келди» (Моида сураси, 15-оят).

Яҳудий ва насороларга бу оятда таъкидлаб айтилаётган нарса – Аллоҳнинг охирги Пайғамбари соллаллоҳу алайҳи васалламнинг нафақат араб мушрикларига, балки дунёдаги бошқа барча халқларга, шу жумладан, аҳли китобларга ҳам Аллоҳ томонидан келганликларидир. Муҳаммад алайҳиссаломнинг яҳудийларга ҳам пайғамбар бўлиб келишлари хабари Тавротда бор бўлиб, улардан аҳд олинганда у зотга иймон келтириш аҳди ҳам олинган эди. Шунингдек, у зоти бобаракот соллаллоҳу алайҳи васалламнинг насороларга ҳам пайғамбар бўлиб келишлари хабари Инжилда зикр қилинган бўлиб, Аллоҳ таоло насоролардан аҳд олган пайтида у зот келган вақтларида иймон келтириш аҳди ҳам олинган эди.

Бу оятда уларга ўша аҳдномада айтилган Пайғамбар ҳақиқатда ҳам келганлигининг хабарини бериб туриб, у зотнинг аҳли китобларга нисбатан қиладиган баъзи ишлари ҳам айтилмоқда:

«Эй аҳли китоблар! Батаҳқиқ, Расулимиз сизларга китобдан беркитиб юрган кўпгина нарсаларингизни ўзингизга баён қилиб, кўпини афв қилувчи бўлиб келди».

Яҳудийлар Тавротдан, насоролар эса Инжилдан кўпгина нарсаларни беркитиб юрган эдилар.

Ҳақиқатда, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам яҳудийларга улар беркитган зинонинг ҳукмини баён қилиб берганлар. Шунингдек, рибохўрликнинг ҳаром эканини ҳам ва бошқа кўпгина нарсаларни баён қилиб берганлар. Насоролар эса Аллоҳнинг тавҳидини беркитганлар. Бу икки тоифа қўшилиб, Ҳазрати Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг барчага пайғамбар бўлиб келишларини беркитганлар. Булар ва бунга ўхшаш кўплаб беркитилган ҳақиқатлар баён қилиб берилган. Шу билан бирга, Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«...кўпини афв қилувчи бўлиб келди».

Яъни, ўз шариатларига тегишли бўлмаган, вақти ўтиб кетган, зикр қилишдан фойда йўқ бўлган кўпгина нарсаларни афв қиладилар, эслаб ўтирмайдилар.

Агар яҳудийлар ва насоролар ҳамда жумлаи жаҳон англаб етса:

«Батаҳқиқ, сизларга Аллоҳдан нур ва очиқ-ойдин Китоб келди».

«Нур»дан мурод Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам ва Ислом дини, «ойдин Китоб»дан мурод эса Қуръони Каримдир. Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам инсониятга келтирган нарсани нурдир. Буни иймон насиб этган кишилар биладилар. Улар Исломга киришлари билан жоҳилият зулматидан иймон нурига чиққанларини ҳис этадилар. Қуръони Каримни иймон ва ихлос билан ўрганганларида унинг ойдин Китоб эканини тушунадилар.

«Тафсири Ҳилол» китоби асосида тайёрланди